

ધોરણ : 7 ગુજરાતી

19. સોના જેવી સવાર

(પ્રકૃતિ ગીત)

અભ્યાસ / સ્વાધ્યાય

Sem : 2

અભ્યાસ

પ્રશ્ન: 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર માટે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો ઉત્તર શોધી તેનો ક્રમ-અક્ષર પ્રશ્નની સામેના ☐ માં લખો:

(1) આ કાવ્યમાં 'પનઘટ'નો અર્થ

☐ ગ

(ક) પાણીનું બેડું

(ખ) પાણિયાડું

(ગ) ફૂવો

(ઘ) પનિહારી

(2) પ્રકૃતિના કયા તત્વનો આ કાવ્યમાં ઉલ્લેખ નથી.

☐ ક

(ક) સૂર્ય

(ખ) પતંગિયું

(ગ) વાદળ

(ઘ) માટીના કણ

(૩) 'સોના જેવી સવાર' કાવ્યમાં કવિ શું વિશેષ
કહેવા માંગે છે?

ગ

(ક) સવાર પડી છે માટે મહેનત કરો.

(ખ) સવારનું મહત્વ જ કંઈક વધારે છે.

(ગ) આ સવારની પ્રકૃતિનું ગુણગાન છે.

(ઘ) ગામડાની સવારની વાત છે.

પ્રશ્ન: 2 નીચેના દરેક પ્રશ્નનો ઉત્તર એક-એક વાક્યમાં આપો:

(1) સવાર ક્યાં ક્યાં ચમકી ઊઠી છે?

ઉત્તર: વૃક્ષોનાં કોમળ પાનની લાલ ટશર ઉપર તેમજ
સરોવરમાં ઊગેલાં કમળો ઉપર સવાર ચમકી ઊઠી છે.

(2) સવાર ઉપર તડકાની શી અસર થઈ છે?

ઉત્તર: સોનેરી રંગનો તડકો પડવાથી સવાર સોના જેવી
લાગે છે.

(3) પ્રકૃતિનાં કયાં કયાં તત્વો સવારને વધાવે છે?

ઉત્તર: પશુ-પંખી, વાદળ, સરોવર, મોરપિચ્છ, માટીના
કણકણ, તડકો, પતંગિયાં તેમજ ફૂલો વગેરે
પ્રકૃતિનાં તત્વો સવારને વધાવે છે.

(4) સવાર કોના ટહુકે ચારે દિશાઓમાં રણકી ઊઠી છે?

ઉત્તર: સવાર પંખીઓના મધુર ટહુકે ચારે દિશાઓમાં
રણકી ઊઠી છે.

(5) સવાર ક્યાં ઝબકી છે?

ઉત્તર: પનઘટ પર પાણી ભરવા ગયેલી પનિહારીઓનાં ચક્રચક્રિત બેડાં પર સવાર ઝબકી છે.

(6) કોની રાત્રી હથેળીઓમાં સવાર છલકી ઊઠી છે?

ઉત્તર: બાળકોની રાત્રી હથેળીઓમાં સવાર છલકી ઊઠી છે.

સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન: 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો :

(1) સવારને 'સોના જેવી સવાર' શા માટે કહી છે?

ઉત્તર : સોનું પીળું હોય છે. વહેલી સવારનો તડકો

પણ પીળાશ પડતો હોય છે. આ તડકો સોનાની જેમ ચમકે છે. આથી સવારને 'સોના જેવી સવાર' કહી છે.

(2) સવારની પ્રકૃતિનાં ક્યાં ક્યાં તત્વો પર શી અસર થઈ?

ઉત્તર: પ્રકૃતિનાં વિવિધ તત્વો ઉપર સવારની અસર થઈ છે: જેમ કે, ફૂલોએ તાજગી માણી, ફૂણાં પાન ઉપર લાલ ટશરો ફૂટી, કમળના સરોવરમાં સવાર ચમકી, પંખીનાં પીંછાંમાં ફરકી, વાદળોમાં ઢળતી, પતંગિયાંની પાંખોમાં લળતી, તડકામાં તાજગીરૂપે મહેકતી અનુભવાય છે.

(3) 'હસતાં-હસતાં મનમાં ઊગી' અને 'રમતાં-રમતાં
ઘરમાં પૂગી' દ્વારા કવિ શું કહે છે?

ઉત્તર: સોના જેવી સવાર થતાં બધાં મનુષ્યોના મનમાં
પ્રસન્નતા વ્યાપી ગઈ અને સોનેરી તડકો ઘરમાં
રમતાં નાનાં બાળકો પાસે પહોંચી ગયો, એમ કવિ
કહેવા માગે છે.

પ્રશ્ન: 2 સૂચવ્યા મુજબ કરો :

(1) તમે જોયેલ નદી કે દરિયાકિનારા સંદર્ભે દસ શબ્દો લખો.

ઉત્તર: (1) દરિયાકિનારો

(2) રમણીય

(3) સૂર્ય

(4) પંખીઓ

(5) જળભંડાર

(6) માછીમારો

(7) જાળ

(8) સહેલાણીઓ

(9) મછવા

(10) સ્વિમિંગ

(2) આ દસ શબ્દોનો વાક્યોમાં પ્રયોગ કરો.

ઉત્તર: (1) મેં દરિયાકિનારો જોયો.

(2) દરિયાકિનારો રમણીય હોય છે.

(3) સૂર્ય આકાશમાં પ્રકાશે છે.

(4) પંખીઓ દરિયા ઉપર ઉડે છે.

(5) દરિયાનો જળભંડાર કોને જોવો ન ગમે?

(6) દરિયાકિનારે મેં ઘણા માછીમારો જોયા.

(7) દરેક માછીમાર પાસે જાળ હતી.

(8) સહેલાણીઓ દરિયાકિનારાની મજા માણી રહ્યા હતા.

(9) માછીમારો મછવા (નાની હોડીઓ) લઈને દરિયામાં ફરે છે.

(10) કેટલાક લોકો દરિયામાં સ્વિમિંગ કરે છે.

(૩) બધાં વાક્યો યોગ્ય વિરામચિહ્નોના ઉપયોગ સાથે
ફરીથી ફકરા સ્વરૂપે લખો અને તમારા સહાધ્યાયી
મિત્રો સમક્ષ એનું વાચન કરો.

ઉત્તર: મેં સૌરાષ્ટ્રના ગોપનાથનો દરિયાકિનારો જોયો છે.

એ ભૌગોલિક દૃષ્ટિએ વિશિષ્ટ અને રમણીય છે. સૂર્ય
જાણે દરિયાના પાણીમાંથી ધીમે ધીમે બહાર આવતો
હોય એવું લાગે છે. સૂરજનાં કિરણો દરિયાના પાણી
પર પડે છે,

તેથી એવું લાગે છે કે કોઈએ દરિયાના પાણીમાં
સોનાનો રસ ઢોળી દીધો ન હોય! પંખીઓ કલરવ
કરતાં દરિયાના જળભંડાર પરથી ઊડી રહ્યાં છે.
માછીમારો પોતાની જાળ અને મછવા (નાની
હોડીઓ) લઈને માછલાં પકડવા નીકળી પડે છે.
કેટલાક સહેલાણીઓ દરિયાકિનારે ફરવા નીકળ્યા
છે. કેટલાક જુવાનિયા જોગિંગ કરે છે તો કેટલાક
સ્વિમિંગ કરતા જોવા મળે છે.

પ્રશ્ન: ૩ નીચે આપેલી કાવ્યપંક્તિઓનો ભાવાર્થ લખો :

(૧) ટહુકે-ટહુકે યોગમ રણકી,
સોના જેવી સવાર છે જી.

ભાવાર્થ: સોના જેવી સવાર પંખીઓના મધુર ટહુકાઓથી
ચારે બાજુ રણકી રહી છે. (સવાર થતાં વાતાવરણ
આનંદમય થઈ ગયું છે.)

(2) પતંગિયાની પાંખે લળતી,
સોના જેવી સવાર છે જી.

ભાવાર્થ : સોના જેવી સવાર નાજુક પતંગિયાની
રંગીન પાંખોમાં લળી રહી છે.

પ્રશ્ન: 4 આ કાવ્યમાં આવતા સરખા ઉચ્ચારવાળા શબ્દની
જોડી શોધીને લખો :

ઉદાહરણ : પીધી – દીધી

ઉત્તર : (1) ટમકી – રણકી (2) ચમકી – ઝબકી
(3) ફરકી – છલકી (4) ઢળતી – લળતી
(5) ગહેકી – મહેકી (6) ઊગી – પૂગી

પ્રશ્ન: 5 નીચેનાં વાક્યોમાંથી 'કર્તા', 'કર્મ' અને 'ક્રિયાપદ' અલગ તારવી આપો :

- (1) મોહને રોટલા ખાધા. =(2) નયનાએ પાઠ વાંચ્યો.
(3) કનૈયાએ મટકી ફોડી. (4) ગૌરીએ છાશ પીધી.

ઉત્તર :

ક્રમ	કર્તા	કર્મ	ક્રિયાપદ
1.	મોહને	રોટલા	ખાધા
2.	નયનાએ	પાઠ	વાંચ્યો
3.	કનૈયાએ	મટકી	ફોડી
4.	ગૌરીએ	છાશ	પીધી

Thanks

For watching